

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

факультет інформатики, математики та економіки
кафедра соціології

Назва курсу	Соціологія громадської думки
Викладачі	Семікін Михайло Олександрович
Профайл викладачів	
Контактний тел.	0679531279
Е-mail:	mihail.semikin@gmail.com
Сторінка курсу в CMS	http://www.dfn.mdpu.org.ua/enrol/index.php?id=2641
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щовівторка, згідно графіку роботи кафедри соціології - обговорення питань для самопідготовки та презентацій. <i>Онлайн-консультації:</i> щовівторка через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б. Хмельницького.

1. Анотація до курсу

Курс «Соціологія громадської думки» є одним із важливих у підготовці спеціалістів-соціологів. Він скерований на отримання фундаментальних знань про соціальну природу, структуру та сутність громадської думки, її формування та функціонування, формування у студентів практичних навичок використання методів соціологічних досліджень у цієї галузі соціології. Вивчення дисципліни сприятиме накопиченню у студентів відповідних базових знань, розширення їх кругозору та впевненого використання набутих знань і практичних навичок у подальшому навчанні та в майбутній професійній діяльності.

2. Мета курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціологія громадської думки» є надання студентам розуміння теоретичних і методичних підходів до отримання соціологічного знання про стан, закономірності функціонування і розвитку масових соціальних явищ і процесів. Він спрямований на отримання фундаментальних знань та відпрацювання у студентів практичних навичок підготовки та проведення соціологічних досліджень з громадської. Основними завданнями вивчення дисципліни є формування у студентів-соціологів наукової рефлексії в процесі роботи з емпіричним матеріалом; виявлення місця, ролі, сфер використання кількісних та якісних методів збору соціологічної інформації; методологію, методику та техніку кількісних та якісних методів соціологічних досліджень; техніку та процедури збору та контролю соціологічної інформації.

3. Формат курсу

Очний (offline). у вигляді лекційних, практичних занять та самостійної роботи.

Змішаний (blended) через систему Центру освітніх дистанційних технологій МДПУ імені Богдана Хмельницького

4. Результати навчання

РН 1 самостійно аналізувати освітні та наукові завдання з метою побудови та застосування сучасних інформаційних технологій;

РН 11 Розуміти переваги й обмеження принципу «свободи від оцінок» у соціології в порівнянні з ангажованою та публічною соціологією.

РН 17 Проводити індивідуальні та групові інтерв'ю, спостереження, здійснювати контент-аналіз базового рівня складності.

ЗК 13. Здатність продемонструвати знання різних методів роботи із сучасними інформаційними технологіями навчання.

ЗК 24. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 25. Здатність до пошуку, обробки й аналізу інформації з різних джерел.

ФК 4. Розуміння соціальних процесів, трендів, можливостей і викликів соціальних змін в Україні та світі.

ФК 5. Здатність зіставити результати різних соціологічних досліджень.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
К-сть годин	30	30	60

6. Ознаки курсу:

Рік викладання	семестр	спеціальність	Курс, (рік навчання)	Нормативний\вибірковий
2019-2020 н.р.	7	054Соціологія	4	нормативний

7. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Технічне обладнання, підручники, посібники, довідники, методичні матеріали до семінарських завдань. Забезпечення доступу здобувачів вищої освіти до Інтернет-ресурсів.

8. Політики курсу

Політика академічної поведінки та етики:

- Відвідування лекційних занять і опрацювання їх матеріалів;
- Виконання завдань практичних занять і питань самостійної роботи;
- Виконання контрольних-модульних завдань.

9. Схема курсу

Тиж. / дата / год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття) / Формат	Література Ресурси в інтернеті	Завдання, год
Тиж.1 8 акад. год.	Блок 1. Природа громадської думки Тема1. Предмет соціології громадської думки 1.Об'єкт та предмет соціології громадської думки. 2.Поняття “громадська думка” та його сутність. 3.Функції соціології громадської думки	Лекція (2год.) Семінарське Заняття (2год.) Самостійна робота (4 год.)	1, 4, 7	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2641#section-3
Тиж.2 8 акад. год.	Тема 2 . Суспільна свідомість та громадська думка 1. Поняття громадської свідомості, співвідношення громадської думки та громадської свідомості. 2. Структура громадської свідомості. 3. Види та типи громадської свідомості	Лекція (2год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	1, 4, 7	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2641#section-3
Тиж.3 8 акад. год.	Тема 3. Соціальна природа, структура і сутність громадської думки 1. Громадська думка як стан суспільної свідомості. 2. Пізнавальні можливості громадської думки. 3. Потреби та інтереси особистості як основні збудники уваги людини до соціальних явищ і процесів. 4.Основні характеристики громадської думки.	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійн робота (4 год.)	1, 4, 8	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2641#section-3
Тиж.4 8 акад. год.	Тема 4.Формування громадської думки 1. Об'єктивні умови та суб'єктивні чинники формування громадської думки. 2. Свідоме та стихійне в процесі формування 3. Основні етапи процесу формування громадської думки. 4. Способи формування громадської думки, їх переваги і недоліки 5. Вплив установок і стереотипів на формування громадської думки	Лекція (2год.) Семінарське Заняття (2год.) Самостійна робота (4 год.)	1, 4, 8	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2641#section-3

	6. Засоби формування громадської думки.			
Тиж.5 8 акад. год.	Тема 5. Функціонування громадської думки 1. Роль функціонування громадської думки у суспільному житті. 2. Межі тривалості періоду функціонування громадської думки. 3. Основні чинники впливу на спад громадської думки. 4. Поле поширення громадської думки.	Лекція (2год.) Семінарське Заняття (2год.) Самостійна робота (4 год.)	1, 4, 8	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2641#section-3
Тиж.6 8 акад. год.	Тема 6. Канали висловлювання громадської думки. 1. Особливості механізму взаємодії громадської думки з соціальними інститутами 2. Найпоширеніші канали висловлювання громадської думки. 3. Оприлюднення громадської думки як найголовніший канал її висловлення. 4. Роль засобів масової інформації та комунікації в процесі висловлення громадської думки. 5. Мітинги, протести, демонстрації, страйки як канали висловлення громадської думки.	Лекція (2год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	1, 4, 9	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2641#section-3
Тиж.7 8 акад. год.	Блок 2. Динаміка громадської думки Тема 7. Вплив на громадську думку 1. ЗМІ як регулятор громадської думки. 2. Головні об'єкти впливу на громадську думку. 3. Засоби управління формуванням громадської думки	Лекція (2год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	1, 4, 7	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2641#section-3
Тиж.8 8 акад. год.	Тема 8. Маніпулювання громадською думкою 1. Маніпуляція як приховане програмування думок, намірів, почуттів, установок. 2. ЗМІ як регулятор громадської думки. 3. Роль ЗМІ у процесі маніпулювання громадською думкою. 4. Методи маніпулювання громадської думки. 5. Межі маніпулювання громадською думкою.	Лекція (2год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	2, 3, 10	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2641#section-3

<p>Тиж.9 8 акад. год.</p>	<p>Тема 9. Громадська думка як соціальний інститут 1. Сутність соціального інституту. 2. Роль громадської думки як соціального інституту в суспільстві 3. Функції громадської думки як соціального інституту 4. Характеристики громадської думки 5. Громадська думка як регулятор суспільних відносин</p>	<p>Лекція (2год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)</p>	<p>1, 4, 7</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2641#section-3</p>
<p>Тиж.10 8 акад. год.</p>	<p>Тема10.Напрями вивчення громадської думки 1.Фундаментальний і прикладний напрями вивчення громадської думки. 2.Змістовний напрям дослідження громадської думки. 2. Специфіка дослідження громадської думки. 3. Організація дослідження громадської думки залежно від спрямованості.</p>	<p>Лекція (2год.) Семінарське Заняття (2год.) Самостійна робота (4 год.)</p>	<p>1, 5, 6, 9</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2641#section-3</p>
<p>Тиж.11 8 акад. год.</p>	<p>Тема11.Досвід вивчення громадської думки у різних країнах 1. Етапи становлення масових опитувань 2. Недоліки ранніх опитувань 3. Сучасні масові опитування 4.Особливості локальних,регіональних і загальнодержавних досліджень. 5. Суб'єкти вираження громадської думки на різних історичних етапах.</p>	<p>Лекція (2год.) Семінарське Заняття (2год.) Самостійна робота (4 год.)</p>	<p>3, 5, 6</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2641#section-3</p>
<p>Тиж.12 8 акад. год.</p>	<p>Тема 12. Методи дослідження громадської думки 1. Особливості використання соціологічних методів у вивченні громадської думки 2. Види досліджень громадської думки 3. Основні етапи дослідження 4. Залежність типу та обсягу вибірки від предмету дослідження.</p>	<p>Лекція (2год.) Семінарське Заняття (2год.) Самостійна робота (4 год.)</p>	<p>1, 5, 6, 9</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2641#section-3</p>
<p>Тиж.13 8 акад. год.</p>	<p>Тема 13. Особливості виявлення і фіксації нових тенденцій у громадській думці 1. Використання широкого арсеналу методичних засобів у дослідженні громадської думки. 2. Специфіка методу фокус-груп як способу виявлення змін у суспільних позиціях і настроях людей.</p>	<p>Лекція (2год.) Семінарське Заняття (2год.) Самостійна робота (4 год.)</p>	<p>1, 3, 8</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2641#section-3</p>

	3. Процедури проведення фокус-груп. Особливості поєднання цього методу з масовими опитуваннями. 4. Анкетування - основний спосіб виявлення громадської думки: можливості, переваги і недоліки.			
Тиж.14 8 акад. год.	Тема 14. Процедура аналізу масової інформації та документів 1. Неформалізований та формалізований методи аналізу повідомлень ЗМІ. особливості процедур, переваги та недоліки. 2. Поєднання аналізу матеріалів масової інформації, офіційних документів, даних статистики, листів та інших документальних джерел. 3. Комплексне використання даних опитування, контент-аналізу та інших методів дослідження громадської думки.	Лекція (2год.) Семінарське Заняття (2год.) Самостійна робота (4 год.)	1, 4, 7	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2641#section-3
Тиж.15 8 акад. год.	Тема 15. Заключний етап дослідження громадської думки. 1. Процедури аналізу та узагальнення результатів соціологічного дослідження. 2. Вибір різновиду заключного аналітичного документу залежно від проблеми та масштабів дослідження. 3. Прогнози динаміки громадської думки. 4. Використання даних соціологічних досліджень в розробці соціальних технологій та соціальному проектуванні.	Лекція (2год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	3, 5, 6	Опрацювання лекційного матеріалу Підготовка до семінарського заняття Виконати завдання для самостійної роботи відповідно до номеру теми http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2641#section-3

10. Система оцінювання та вимоги

Методи контролю результатів навчання: поточний контроль здійснюється у формі усних відповідей на семінарських заняттях; виконання тестових та творчих завдань; розв'язування ситуаційних задач. Підсумковий контроль – у формі заліку.

Система оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на ОП Соціологія базується на «Положенні про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького» (протокол від 20.09.2019 р. № 3) і «Положенні про бально-накопичувальну систему оцінювання навчальних досягнень» (від 28.11.2017 р., протокол №7), що затверджені Вченою радою МДПУ імені Богдана Хмельницького.

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань (усні відповіді, тестові завдання, перевірка практичних завдань, самостійної роботи), періодичним контролем по тестах або контрольних робіт за матеріалами двох блоків. За результатами суми балів поточного оцінювання та двох періодичних контрольних робіт (ПКР) виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складовою результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість

балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок (X_{cp}) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки (X_{cp}) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{cp}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $X_{cp} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) студентом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).

Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.

Критерії оцінювання форма контролю – залік.

Підсумковим контролем є залік, який виставляється за результатами суми балів поточного оцінювання та двох періодичних контрольних робіт (ПКР), коли студент набрав не менше 60 балів, за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Критерії оцінювання знань і вмінь студентів

Методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Усна відповідь на практичному занятті	1-2 бали – за відповідь з принциповими помилками, що свідчать про нерозуміння студентом сутності питання, 3 бали – за відповідь з помітними помилками, вадами засвоєння, але такими, що не перешкоджають подальшому навчанню, 4 - за відповідь із незначними помилками, 5 – за повну відповідь, логічно виважену, правильну за змістом
Індивідуальне опитування, доповіді, презентації	1-2 бали – за доповідь, що не розкриває змісту теми і містить суттєві помилки, 3 бали – за доповідь, що частково розкриває зміст теми з помітними помилками, але такими, що не перешкоджають усвідомленню суті питання, 4-5 балів – за достатньо повне розкриття змісту теми.
Компетентнісно-орієнтовані завдання	1-2 бали – за виконання завдань із суттєвими помилками, 3 бали – за виконання завдань з помітними помилками, але такими, що не перешкоджають усвідомленню суті питання 4 бали – за достатньо повне виконання завдань із незначними помилками, 5 балів – за повне виконання завдань без помилок

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою, що використовується в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького	Оцінка за національною шкалою	
A	90-100	відмінно	Студент виявляє всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу, здатний використовувати набуті знання та вміння для

			прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища й факти. Мова логічно обґрунтована і граматично правильна
B	82-89	добре	Студент виявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, робити самостійні узагальнення та висновки, правильно виконує навчальні завдання, виправляє допущені помилки, кількість яких незначна. Відповіді досить повні, логічні, з елементами самостійності, але містять деякі неточності
C	74-81		
D	64-73	задовільно	Студент виявляє наявність знань лише основного матеріалу, відповідає по суті питання і в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь не повна, нечітка, містить неточності, дає недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність викладу матеріалу, відчуває труднощі, застосовуючи знання при рішенні практичних задач
E	60-63		
FX	0-59	незадовільно з можливістю повторного складання	Студент не знає значної частини матеріалу курсу, допускає суттєві помилки при висвітленні основних питань, при формулюванні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, не може провести зв'язок між теоретичним матеріалом і сучасною дійсністю, не може правильно вирішити конкретну задачу, зорієнтуватись в конкретній ситуації, робить велику кількість помилок в усній відповіді.

11. Рекомендована література

Основна

1. Афанасьєва Л.В., Букреєва І.В., Глебова Н.І. та ін. Методи збору, аналізу та комп'ютерної обробки соціологічної інформації. Навчально-методичний посібник. – Мелітополь, 2012. – 407с.
2. Танчин І. З. Соціологія. Навчальний посібник. К.: Знання, 2008. – 351с.
3. Лубкович І.М. Соціологія і журналістика: Підручник / І.М. Лубкович. – Львів, ПАІС, 2005. – 176 с.
4. Мак-Комбс М. Встановлення пріоритетів: масмедіа та громадська думка. – К.: К.І.С., 2007. – 256 с.
5. Нельга О.В. Соціологія громадської думки: навч. посібник / О.В. Нельга. – К.: вид-во Шейніної О.В., 2008. – 186 с.
6. Опитування громадської думки. Посібник для журналістів і політиків / Укл. і ред. І.Е.Бекешкіна. – К.: Фонд «Демократичні ініціативи», 2005. – 88 с.
7. Організація та проведення соціологічного дослідження громадської думки // Соціологія: Навч. посіб. за ред. С. Макеєва. – К., 2008. – С. 443-566.
8. Оссовський В.Л. Соціологія громадської думки: навч. посібник / В.Л. Оссовський. – К.: Фоліант, 2005. – 186 с.
9. Психологія масової політичної свідомості та поведінки / Відп. Ред. В. О. Васютинський. – К., 1997. – 168 с.

Додаткова

10. Вириліо П. Информационная бомба. Стратегия обмана. – М.: Фонд «Прагматика культуры» 2002. – 192 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті.

1. ispp.org.ua – офіційний сайт Інституту соціальної та політичної психології АПН України
2. <http://socionet.ru/> - Соціонет – інформаційний простір з суспільних наук
3. <http://www.ras.ru/russian/RAS/ofcpr.html> – відділення філософії, соціології, психології і права РАН.
4. <http://www.socium.info/library.html> – бібліотека соціологічної літератури
5. <http://www.studfiles.ru/all-vuz/879/folder:2208/> - бібліотека соціологічної літератури
6. www.ucerps.com.ua/ukr/all/sociology (Архів соціологічних даних Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, м. Київ).
7. www.ukrstat.gov.ua (Статистичні матеріали Держкомстату України)
8. www.sociology.kharkov.ua (Домашня сторінка харківських соціологів)
9. www.i-soc.com.ua (Домашня сторінка Інституту соціології НАН України)

